

trySOR

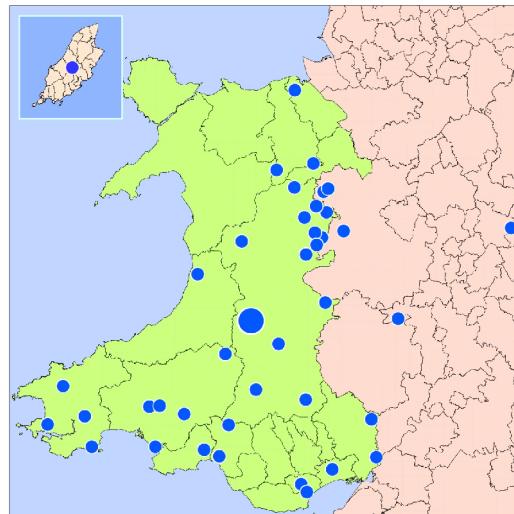
Radolig 2022 Christmas 2022

Wrth i Cofid symud o bandemig i endemig, mae byd archaeoleg wedi dychwelyd i rywbeth tebycach i "normalrwydd" - er ein bod ni'n gorffen 2023 gyda Paul yn hunan-ynysu gyda'r clefyd! Roedd gweithio gyda phobl eraill eto, heb fygydau, a hyd yn oed traddodi sgyrsiau cyhoeddus o flaen pobl go iawn i gyd yn teimlo braidd yn rhyfedd ar ôl profiadau'r blynnyddoedd blaenorol.

Llanwyd rhan helaeth o'n blwyddyn gydag arolwg/ail-arolwg dros rannau o ystâd Cwm Elan, Powys. Roedd y prosiect hwn a ariannwyd gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol wedi'i ohirio am 2 flynedd oherwydd cyfyngiadau Cofid. Cynlluniwyd yr arolwg i ailymwyd ag ardaloedd ucheldirol a arolygwyd yn y cyfnod cyn dyfodiad y GPS i wirio a chywiro'r cofnod archaeolegol.

Aeth y rhan honno o'r gwaith yn dda, ond cawsom ein synnu braidd i gofnodi rhyw 700 o safleoedd nas cofnodwyd o'r blaen hefyd. Roedd y rhain yn amrywio o garnaeddau o'r Oes Efydd i ffosydd o'r Ail Ryfel Byd a gloddiwyd i amddiffyn cronfeydd dŵr Elan. Yn bwysig ddigon, darganfuwyd hefyd nifer sylweddol o llwyfannau tai canoloesol, gan lenwi bwlch yn y cofnod am gyfnod pwysig yn hanes yr ardal. Yn anffodus, yn ystod ein cyfnod o waith maes bu farw mam Jenny yn dilyn cyfnod o salwch ond roedd y bryniau yn lle da i ddod i delerau â'r golled hon.

Prosiectau 2022
2022 Projects

As Covid moves from pandemic to endemic, the world of archaeology has returned to something more similar to "normality" - although we end 2023 with Paul isolating with Covid! Working with other people again, working maskless, and even delivering public talks in front of real people all felt a bit strange after the events of previous years.

A large part of our year was filled up undertaking a large survey and resurvey of parts of the Elan Valley estate in Powys. This National Lottery Heritage Funded project had been delayed for 2 years because of Covid restrictions. The survey was designed to revisit upland areas surveyed in the pre-GPS era to check and correct the archaeological record.

That part of the work went well, but we were rather surprised to also record some 700 previously unrecorded sites. These ranged from fine Bronze Age barrows to Second World War trenches dug to protect the Elan reservoirs. Importantly, a significant number of medieval house platforms were also discovered, filling a gap in the record for an important period in the history of the district. Sadly, during fieldwork Jenny's mother passed away following a period of illness but the hills were a good place to come to terms with this loss.

Jenny yn sefyll ar un o'r llwyfannau tai canoloesol ardderchog a gofnodwyd am y tro cyntaf yn ystod ein arolwg yng Nghwm Elan.
Jenny standing on one of many fine medieval house platforms recorded for the first time during our Elan Valley survey.

Uchafbwyntiau 2022

Mae hon wedi bod yn flwyddyn amrywiol a phrysur eto. Mae ein hadroddiad "Pydew y Flwyddyn" arferol yn chwalu pob record eleni, diolch i gloddiad gwerthuso yn Llansanffraid ym Mechain (1) ym Mis Ionawr lle daethom o hyd i nid un, nid dau, ond dros 30 o byllau llawn siarcol. Roedd darnau o grochenwaith a dyddiadau radiocarbon yn dangos bod y rhain yn dyddio i ganol Oes yr Efydd. Roedd hwn yn ddarganfyddiad o bwys ac ar hyn o bryd credwn y gallai'r pyllau fod yn gysylltiedig â safle amlosgi, er nad ydynt yn cynnwys claddedigaethau amlosgi eu hunain. Yn fwy diweddar, rydym wedi dechrau ymchwilio hanes adeilad diwydiannol pwysig (2) yn Llansawel, Castell-nedd Port Talbot, sydd wedi goroesi'n wyrthiol. Yr adeilad trawiadol hwn oedd y tŷ injan a oedd yn gweithredu systemau hydrologig yn Nociau Llansawel, a chynlluniwyd y cyfan gan Isambard Kingdom Brunel ar ddiwedd y 1850au.

Rydym eto wedi bod yn ymwneud â phrosiectau rheoli newid yn yr hinsawdd ar gyfer Cyfoeth Naturiol Cymru. Eleni, yn Nhawni Pen-bre (3), buom yn ailymwyd â sgrapiau yn y twyni tywod a wnaed yn 2021 a gwyllo llystyfiant yn cael ei glirio o'r twyni. Ym mis Gorffennaf fe wnaethom recordio adeilad ar gyfer capel bach hyfryd Tŷ Isaf, Maengwynedd, Powys (4), a oedd wedi cau yn ddiweddgar. Mae'r cyflymdra cynyddol y mae capeli yn cau erbyn hyn yn peri gofid, un arall o sgil-effeithiau Cofid.

Yn ystod yr haf buom allan yn gwneud brîf gwylio ym Melin Blackpool, ger Llanhuadain, Sir Benfro (5), lle mae'r hen felin ŷd yn cael ei throi'n fwyty ar gyfer canolfan wyliau Bluestone. Yma fe wnaethom ddarganfod dystiolaeth gadarn o leoliad yr efail haearn o'r 17eg ganrif yr amheuri ei bod yn bodoli ar y safle cyn adeiladu'r felin. Erbyn yr hydref ffindon ni ein hunain mewn twll y tu ôl i'r stryd fawr yng Nghas-gwent, lle'n sydyn ymddangosodd seler tŷ o'r 19eg ganrif bron yn gyfan yn ein ffos (6). Yn fwy diweddar mentrwyd i ogledd Swydd Caerwrangon i archwilio hen odyn sychu hopys hyfryd ger Tenbury Wells (7).

Highlights of 2022

This has been a varied and busy year again. Our "Pit of the Year" report breaks the pit-o-meter this year, thanks to an evaluation excavation at Llansanffraid ym Mechain (1) last January where we found not one, not two, but over 30 charcoal-filled pits in our trench. Pottery sherds and C14 dating showed these dated to the middle Bronze Age. This was a major find and currently we think the pits may be associated with a cremation site, though they are not cremation burials themselves. More recently, we have started researching an important industrial relic (2) at Briton Ferry, Neath Port Talbot, which has miraculously survived. This impressive building was the engine house which operated hydraulic systems at Briton Ferry Docks, all designed by Isambard Kingdom Brunel in the late 1850s.

We have again been engaged in climate change management projects for Natural Resources Wales, this year at Pembrey Burrows (3), where we revisited scrapes made in 2021 and watched vegetation removal from the dunes. In July we carried out a building recording for the charming little chapel at Ty Isaf, Maengwynedd, Powys (4), which had recently closed. We are alarmed by the increasing speed with which chapels are now closing, another consequence of Covid. Also last summer we undertook a watching brief of groundworks at Blackpool Mill, Llawhaden, Pembrokeshire (5), where the old grain mill is being converted into a restaurant for the Bluestone holiday complex. Here we uncovered solid evidence of the location of the 17th century iron forge which had been suspected to have existed before the mill was built. The autumn found us in a hole to the rear of the high street in Chepstow, where a 19th century house cellar suddenly appeared almost intact in our trench (6). More recently we ventured to northern Worcester to investigate a lovely old hop

1

2

3

4

5

6

7

